

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 glid. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v škofjsk.
poslopju (Bischofshof.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Pesamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat 8 kr., dvakrat 19
kr., trikrat 16 kr.

Volitve za dež. zbor štajerski in koroški.

Prihodnji mesec — na Štajerskem 12. 14. in 17. sept., na Koroškem pa 2. 5. in 10. sept. — se bodo za deželni zbor v Gradcu in Celovcu vršile volitve, ki so bile letos v spomladi ustavljene. Na Koroškem bodo Slovenci združeni z konservativnimi Nemci stopili v volilni boj zoper liberalne kričarje in ob enem zagrizene nemčurje. Kakor l. 1873. je tudi sedaj tamošnja pravna stranka (Rechtspartei) v Celovcu sestavila deželni volilni odbor in sklenila kandidate postaviti v kmetskih skupinah in za veliko posestvo; tudi je objavila razglas do volilcev, v katerem vabi, naj volijo kandidate pravne stranke. Ti so namreč pripravljeni potegovati se l. za uredbo deželnih in državnih razmer na krščanski podlagi in za svobodo in pravice sv. katoliške Cerkve (zoper liberalce), 2. za pravice preuzvišene hiše svitlega cesarja (zoper prusake) 3. za ohranjenje celokupnosti vsega cesarstva na podlagi pragmatične sankcije cesarja Karla VI. in oktoberske diplome cesarja Franca Jožefa I. od l. 1860. pa tudi za pravice in samostalnost posameznih dežel (zoper dualizem in centralizem) in 4. za enakopravnost vseh narodov (zoper nemčurje). „Kdor želi sv. katoliške Cerkvi svobodo in neodvisnost, svojim otrokom krščansko odgojo, narodom mir, Koroškej pa stari katoliški cesarski značaj, ta naj voli v smislu pravne stranke!“ Med kandidati za koroške Slovence nabajamo mnogoletnega izvrstnega domorodca in skušenega boritelja č. g. Andreja Einspielerja, in iskrenega rojaka koroškega g. Moraka, c. k. okrajnega sodnika v Doberlivesi. Izvoljena bodeta obadva; na to kaže cviljenje nemškutarjev in liberalcev po raznih novinah!

Kaj na Štajerskem pravna stranka storiti namerava, tega še nismo popolnem izvedeli. V nemškem delu bo za kmetske skupine gotovo postavila svoje kandidate, morebiti še tudi v nekaterih mestih in velikem posestvu. Za Slovence je centralni volilni odbor v Mariboru 25. febr. t. l. po dovršenem porazumu z veljavnimi moževi dotičnih okrajev postavil 8 kandidatov. Pri teh bo menda ostalo z

nekaterimi premembami. Slišati namreč je, da nekateri hočejo odstopiti, in za celjski volilni okraj bo treba iskati novega kandidata, ker je g. dr. Josip Srnce moral k vojakom v Bosno. Treba je hitre odločbe, složnega dela in vzajemnega postopanja. To pa je mogoče le, če nas Slovencev na Štajerskem ne bodo motili in dražili nesrečni politični šušmarji in zagrizeni liberalci v ljubljanskem „Slov. Narodn.“ Ta list ima itak propad slovenske večine v deželnem zboru kranjskem precej na svojem rovašu. Kranjski kmet, ki ne prebira „Slov. Naroda“ ampak Novice in Danico, je trdno stal za svoje narodne kandidate, med tem ko je „Slov. Narod“ hvalisana „inteligenca“ (razumstvo) skleknila pod nemčurski strah. Čim menje se bo „Slov. Narod“ v naše volitve vtikal, tim boljše bo!

Odkritje Slomškovega spomenika.

(Pridiga. Govoril kanonik Fr. Kosar) 24. jun. 1878.

Čast Bogu na višavah in mir
ljudem na zemlji. Luk. 3. 14.

V. Ne bo nam zdaj težko, to častno sodbo, ki smo jo čez Slomškovo narodno delovanje izrekli, s kratkimi besedami — kajti obširna razprava o tej stvari ne sodi na cerkveno mesto — dopričati iz tretjega napisa, kateri se, da ga še enkrat ponovim, tako glasi: „Narodnemu buditelju, pisatelju, in pesniku hvaležni Slovenci.“

Pokojni Slomšek so bili v resnici buditelj svojega naroda; budili pa so ga po trojnem načinu:

Prvič budili so ga sami. Budili so ga kakor govornik. Bog jim je dal poseben dar zgovornosti; sloveli so kakor pridigar in učenik in njih beseda je vselej privabila mnogo poslušalcev. Zato so pa tudi vestno rabili ta dar božji in radi govorili ne le v cerkvi in šoli, ampak tudi pri zborih raznih koristnih družeb. Vedeli so, kakor malokdo, pri svojih govorih zajemati iz mišljenja in čutenja naroda; zato so bili njih govori nenavadno živahni in poljudni. „Naš kaplan govorijo, kakor da bi

rožice sadili," so ljudje govorili od mladega pridigarja Slomškega. In ker je iz srca vrela beseda, je segala tudi globoko do srca in jih vzbujala k novim, višjim vzorom. — Budili so ga kakor pisatelj. Take pisave, pisave namreč tako umevne in pristrane, s prilikami, podobami in prigovori iz domačega življenja mično preprežene Slovenci do takrat še niso poznali; zato je vse povsod spoštovanje do slovenskega jezika in veselje do slovenskega branja izbudila. Vsaka nova knjiga Slomškova je bila željno pričakovana, hvaležno sprejeta in zopet in zopet natisnena. Pisali pa so, kakor se narodnemu duhovniku in škofu spodobi, najraje o predmetih, ki služijo narodu v duhovno izbujo in krščansko omiko: tedaj o šoli, o domači izreji, o cerkvenem poduku v pridigah in krščanskih naukah. Njih pridige v „evangeljski“ in v „apostolski brani“ zbrane so — to se sme brez ugovora reči — cerkveno govorništvu v novo in boljše tir napeljevali, ter pridigarjem kazale, kako se zamore in mora božji nauk v čisti, njemu dostojni besedi oznanovati. — Budili so ga kakor pesnik. Duševno vstajenje vsakega naroda začenja s pesnijo. Pesen je, ki najbolj globoko sega v človeško srce, kroti njegove strasti, plemeniti njegove čute, in vzdiguje zavzetega duha iz zemeljskih nižav v nebeške višave. Zato ljubi vsak narod svoje pesnike in mu je zlasti „narodna pesen“ predraga svetinja. Tudi pokojnega Slomškega je Bog bogato obdaril s pesniškim duhom. Peli so radi in pesni zlagali še rajše. In kaj so peli? To, kar katoliškemu duhovniku in škofu pristoja; peli so: „Čast Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji.“ — In kako so peli? Peli so po domače — in prav po domače: bili so zares naroden pesnik. In ker so iz srca naroda peli, so segale njih pesni tudi globoko v srce naroda. Stari in mladi so jih radi prepevali in jih še prepevajo; Slomškove pesni se pozabile ne bodo. In kedaj so peli? Peli so kakor mladi kaplan, pa tudi kakor ostareli škof so še radi segli v pevske strune in zapeli mile pesni mladim in starim. V svojih pesnih z materjo zibljejo nedolžnega dojenca, z otroci na ledini igrajo nedolžno „veselje“, vadijo učence v „šoli veselega petja“, svariijo mladenčca in devico na razpotju med grehom in čednostjo, navdušujejo moža za težavna dela njegovega poklica in pripravljajo sivega starčka na srečno smrt. V drugih pesnih spremljajo otroke v šolo in cerkev, svate k poroki, kmeta na delo, prijatelje v vinsko gorico, vojščake na krvavo polje časti, romarje na božjo pot, mrliča k pogrebu in dušo pokojnega v sveti raj. — Še v drugih pesnih odprejo velike bukve stvarjenja božjega: v podučljivi šopek povijajo duhteče cvetlice na polji, razlagajo stoglasno petje ptičic pod nebom, počivajo s popotnikom pri hladnem potoku v zelenem logu, učijo strah božji v tresku in gromenju, in trpečemu srcu kažejo, „kje dom je moj“ nad zvezdnatim nebom. — Takó so bili Slomšek zares buditelj svojega naroda:

budili so ga z besedo, s peresom — s pesnijo. Pa to jim še ni bilo zadosti.

Budili so narod drugič po tem, da so tudi druge navduševali, naj posvetijo svoje talente in svoje pero krščanski prosveti naroda. Ni namreč vsakemu dano, spisati celih knjig; pač pa se posreči zdaj temu zdaj onemu, spisati kak podučljiv sestavek, ki zamore koristiti drugim. Slomškovo načelo pa je bilo to: „Vsaka dobra misel, vsak izvrsten sestavek je dar božji, ki se ne sme zapati, ampak narodu izročiti v duševno hrano.“ Zato so že kakor špiritual v Celovcu vadili mlade bogoslovce v slovenski pisavi, ter izdali raznih mičnih povesti, od bogoslovcev prestavljenih, od njih pa popravljenih. Tudi v poznejših službah, še celó kakor škof, so pisali zdaj temu učitelju, zdaj onemu duhovniku, naj se puskusijo s peresom narodu v prid. Pesnike so vabili, ko so izdali „Ahacelnove pesni“; možé, za šolo vnete, so vabili na delo, ko so na prošnjo takratnega c. kr. ministerstva zlagali „knjige za ljudske šole“ pri koroških in štajerskih Slovencih; duhovnike so vabili na delo, ko so spisovali „Življenje svetnikov“, in vse poprek so pozvali na slovensko polje, ko so odprli Drobtnice, naj bi bučelicam enako v njih predele marljivo znašali duhovno hrano za verne Slovence. Gotovo je, da bi mnogi pisatelji nikdar ne bili za peró prijeli, ko bi jih Slomšek ne bili spodbujali, napeljevali, podpirali. (Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Razne sorte umetnega gnoja kdaj in kako se ga z pridom posluževati.

M. Krompirju, ktera rastlina zemljo močno izsrka in oslabi, se le redkokedaj z umetnim gnojem gnoji. Bolj navadno je, da se prejšnji setvi pred krompirjem z koščeno moko ali superfosfati gnoji. Neposredno za krompir pa se mora rano spomladi z takimi gnojili gnojiti.

Posebno za peso se mnogo umetnega gnoja rabi. Pesa potrebuje posebno mnogo kalija pa tudi fosforove kisline in gnilca. Zato se mora za vse te redivne snovi skrbeti in ji toraj z kalijevim ali kalijevim in amonijakovim superfosfatom 6—8 novih centov na hektaro gnojiti. Zanesljive gnojne tovarne prodajajo tudi posebni gnoj za peso, ki ima vse tri snovi v pravi razmeri med seboj pomešane v sebi. Taka posebna gnojila imajo tudi že za pšenico, ječmen, hmelj, sočivje, lan, travnike in vinograde. Vendar pa mora, kdor se jih hoče z pravim pridom poslužiti, prej prst svojega zemljišča od učenega kemikarja preiskati dati, da pozvé, v kateri zmesi in sestavi posebno umetno gnojilo na njegovem polju največ hasni. Gnojenje z umetnim gnojem na zamakanih in umetno narejenih travnikih prihaja vedno bolj v navado in pravijo, da